

Smíšená snůška sýkor koňadry (*Parus major*) a modřinky (*P. caeruleus*) v budce

Mixed breeding of Great tit (*Parus major*) and Blue tit
(*Parus caeruleus*)

Martin Paclík

Úvod

Zprávy o smíšených snůškách sýkor koňader (*Parus major*) a modřinek (*Parus caeruleus*) nejsou nikterak hojné. V literatuře se objevují pouze zmínky o možnosti takových zahrnutí (OBHLÍDAL 1977). Příčiny společné snůšky jsou většinou dosti různorodé, nicméně takovéto chování je dáno většinou jejich podobnými ekologickými nároky. Hnízdění parazitismus zatím u sýkor nebyl prokázán.

Popis nálezu

Hnízdění probíhalo v jedné z budek, které jsou vyvěšeny v lesním komplexu Šviholec, asi jeden kilometr jižně od obce Dolany, okres Pardubice. Nadmořská výška území se pohybuje okolo 220 m.n.m. Les je smíšený, v okolí budky dominují duby červené a smrky ztepilé, místy jsou vtroušeny i další druhy stromů. Budka je sýkorník vyrobený z řeziva a natřený černou barvou. Vletový otvor o průměru 4,5 cm směřuje na JV. Budka je umístěna na dubu ve výši asi 5 m nad zemí. Vyvěšena byla před třemi lety a každoročně je obsazena sýkorami.

Při první kontrole 2.5.1998 jsem zjistil plnou nůšku devíti vajec koňadry a tří vajec modřinky. Patrný byl rozdíl v jejich velikosti a zbarvení. Na snůšce seděla samice koňadry.

Další kontrolu jsem provedl až 16. 5. Mláďata byla nesterjné velká, velikost však nebyla dána rozdílem mezi mláďaty obou druhů, která jsem ještě nerozlišil. Dne 24.5. jsem v hnízdě zjistil opět 12 mláďat. Dne 31.5. jsem mláďata nepočítal, protože byla těsně před výletem a nechtěl jsem je příliš vyrušovat. K tomuto datu jsem však pořídil fotografie a z nich lze napočítat 8 mladých koňader a 3 modřinky.

Dne 20.8.1998 jsem budku čistil, abych přezkoumal strukturu hnízdního materiálu, popř. nalezl zbylá vejce. Pod hnízdem sýkor, vystaveném z mechu a perí jsem nalezl překvapivě ještě hnízdo brhlíka lesního (*Sitta europaea*) z šupinek borové kůry se dvěma vejci! Navíc okolo vletového otvoru a pod stříškou zevnitř budky byla typicky vylepena hlína, čemuž jsem dříve nevěnoval pozornost.

Diskuse

Nález hnízda brhlíka se 2 vejci pod nánosy hnízdního materiálu sýkor je zajímavý. Jedná se totiž o letošní hnízdo, neboť budka byla naposledy čistěna v prosinci 1997. Sýkory pravděpodobně obsadily budku teprve poté, co brhlíci z obtížně zjistitelných příčin přerušili snůšku. Podle svých pozorování u budek a hnízdních dutin z této lokality však nepovažují přímé

vyhnání brhlíků sýkorami za pravděpodobné, avšak ani to nelze vyloučit. Mohla se přičinit i změna počasí (BÁRTA in verb.), či jiné faktory. Po brhlících budku pravděpodobně obsadily modřinky a po snesení 3 vajec snůšku přerušily, možná ze stejných příčin, jako brhlíci a budku obsadily koňadry. Ty vynesly jak 9 svých, tak 3 vejce modřinek, která byla v době snesení prvního vejce koňader ve fázi klidu. Proto se mláďata obou druhů vylíhla současně (BÁRTA in verb.). Vejce brhlíka nebyla inkubována, neboť byla zakryta asi sedmicentimetrovou vrstvou mechu.

Je nutno posoudit, jakou roli hrála konkurenční agresivita, tedy zda docházelo k nějakým bojům o hnízdo, nebo zda bylo toto opuštěno a noví ptáci jej mohli lehce obsadit. Hnízdění brhlíků bylo zcela přerušeno a hnízdo zakryto materiálem, naneseným sýkorami. U těch však mohlo jít i o zanášení vajec, což by hraničilo s hnízdním parazitismem. Nasvědčuje tomu fakt, že poslední přichodí druh (dle mého názoru koňadra) už nezanašel do budky hnízdní materiál, alespoň ne v takové míře, aby zakryl vejce modřinky. Koňadry mohly tedy zpočátku zanašet vejce do hnízda modřinek a agresivně je vytlačit anebo, což je pravděpodobnější, mohly modřinky zanášet svá 3 vejce do hnízda koňadry (princip posuzování přiložených vajec v hnízdě dle menšího počtu použitý u kachen - SMRČEK a BURÍČ 1980). Koňadry mohly hnízdo modřinek zakrýt jen slabší vrstvou materiálu tak, že při běžném obracení vajec a úpravách hnízdní kotlinky se vajíčka modřinky dostaly mezi vejce koňadry a byla vysezena (BÁRTA in verb.). Přikláním se k teorii popsané na začátku této kapitoly, a sice teorii postupného obsazování budky po přerušení hnízdění předchozího druhu. Jsem si jist, že se v určité míře uplatnila konkurenceschopnost a agresivita, ale o hnízdním parazitismu v tomto případě pochybuji.

Summary

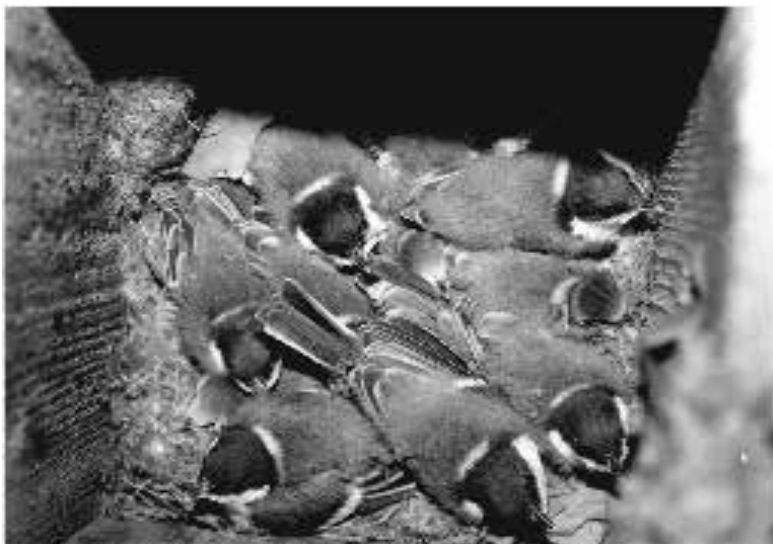
An interesting breeding of Great tit (*Parus major*) in a nest-box was recorded in 1998. Apart from 9 Great Tit's eggs there were three eggs of Blue Tit (*Parus caeruleus*). 8 chicks of Great Tit and all three Blue Tit's chicks survived until fledging. A this year's nest of a Nuthatch (*Sitta europaea*) with two eggs was found under the Tit's nest.

Literatura

- OBHLÍDAL F., 1977: Ornitologická příručka. SZN, Praha.
ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V., HUDEC K., 1996: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČR. 1985 - 1989. H a H, Praha.
SMRČEK M., BURÍČ K., 1980: Smíšené snůšky kachen v jižních Čechách. *Sylvia*, 20: 5-6.
HUDEC K., 1983: Fauna ČSSR, Ptáci 3/II. Academia, Praha.

Adresa autora:

Martin Paclík
Dolany 90
533 44 Staré Ždánice

Obr.: Mlád'ata sýkor koňader v budce s mladými sýkorami modřinkami
(foto: M. Paclík).

Fig.: Youngs of Great tit with youngs of Blue tit in nest-box (photo: M. Paclík).